

НЕЗАЛЕЖНА МЕДІЙНА РАДА

Висновок № 2

щодо запису передачі за участі Вікторії Шилової в ефірі телеканалу «Репортер» (Одеса)

м. Київ

«16» березня 2016 р.

I. Обставини справи

1. До Незалежної медійної ради надійшло звернення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення (лист № 16/387 від 16.02.2016) із проханням надати оцінку передачі, що вийшла 22.01.2016 р. в ефірі телеканалу «Репортер», м. Одеса, за участі гостя студії Вікторії Шилової.

2. На запит Незалежної медійної ради від 02.03.2016 регулятором було надано копію скарги, що надійшла від громадської організації «ОБЕРІГ ОДЕСА» до Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, а також примірник редакційного статуту телеканалу «Репортер».

3. У своїй скарзі громадська організація «ОБЕРІГ ОДЕСА» просить регулятора встановити порушення положень пунктів «в», «є» частини першої статті 59 та пунктів «б», «г» частини першої статті 60 Закону України «Про телебачення і радіомовлення».

4. У даному епізоді передачі «Репортер. Студія» (ведуча — Вікторія Ортіз, мова передачі — російська) гостем студії є Вікторія Шилова, *«лідер руху "Антивойна"»*. Приводом до інтерв'ю став зрив прес-конференції руху в Одесі напередодні *«активістами-патріотами»* (як це зазначено в титуванні програми). Ведуча просить розповісти про сам рух, його створення та функціонування, фінансування, діяльність на Донбасі та зустріч із тамтешньою «верхівкою» з приводу обміну військовополоненими. Впродовж інтерв'ю Вікторія Шилова наголошує на необхідності дотримання Україною пп. 5 та 6 Мінських домовленостей задля встановлення миру в державі та припинення, зі слів гості студії, *«громадянської війни»*. Зокрема, вона наводить дані щодо 50 000 загиблих у конфлікті, апелює до різноманітних неназваних «європейських» джерел.

II. Регулювання

1. Конституція України

Стаття 34. Кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань.

Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб — на свій вибір.

Здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя.

Стаття 68. Кожен зобов'язаний неухильно додержуватися Конституції України та законів України, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей.

2. Закон України «Про телебачення і радіомовлення»:

Стаття 57. 1. Редакційний статут телерадіоорганізації містить вимоги до створення та поширення інформації.

Стаття 59. 1. Телерадіоорганізація зобов'язана:

- в) поширювати об'єктивну інформацію;
- е) з повагою ставитися до національної гідності, національної своєрідності і культури всіх народів.

Стаття 60. 1. Творчий працівник телерадіоорганізації зобов'язаний:

- б) перевіряти достовірність одержаної ним інформації;
- г) не допускати випадків поширення в телерадіопрограмах відомостей, які порушують права і законні інтереси громадян, принижують їх честь і гідність.

3. Редакційний статут АТЗТ «Інформаційне агентство «Репортер» в редакції від 25.01.2007

2.2.6. Збалансованість. Інформація має подаватися збалансовано. У будь-якій конфліктній ситуації або суперечливій темі глядач повинен почути думки основних учасників конфлікту чи дискусії, а по можливості — і неупереджених компетентних експертів.

Особам і організаціям, на адресу яких пролунали конкретні закиди, має бути надане право й можливість дати відповіді на кожне з них у рамках тієї ж програми.

2.3.8. Жодна особа не є «обов'язковою», «особливо бажаною», або навпаки — забороненою для згадування в інформаційних програмах телерадіокомпанії.

Ставлення до всіх політиків та громадських діячів, думки яких лунають в нашому ефірі або яких ми запрошуємо до студії, є однаково доброзичливим, і водночас — однаково критичним.

Головний критерій відбору персоналій для участі в інформаційних програмах — причетність до події, компетентність і цікавість особи для глядача.

III. Оцінка дотримання вимог законодавства та стандартів висвітлення інформації

1. Порушення законодавства

Уважно дослідивши обставини справи та відповідні законодавчі вимоги, Незалежна медійна рада не виявила в дослідженому матеріалі достатньо вагомих ознак, що могли би свідчити про порушення законодавства України телеканалом «Репортер» (Одеса).

Передача, що стала об'єктом звернення до Незалежної медійної ради, створена в форматі інтерв'ю, щодо якого зазвичай застосовуються менш жорсткі вимоги й законодавчого, й етичного характеру, ніж щодо новинного формату, проте це в жодному разі не означає, що етичні та професійні стандарти журналістики можуть ігноруватися під час взяття інтерв'ю.

2. Порушення стандартів висвітлення інформації

1. Прийнята на II Всесвітньому конгресі Міжнародної федерації журналістів, МФЖ (Бордо, 25–28 квітня 1954 р.), зі змінами на 18-му Всесвітньому конгресі МФЖ (Хельсінгфор, 2–6 червня 1986 р.), Декларація принципів поведінки журналістів зазначає таке: «Повага до істини та права громадськості на правду — перший обов'язок журналіста, що передбачає передусім служіння інтересам суспільства... Журналіст зобов'язаний гарантувати людям отримання правдивої та достовірної інформації за допомогою чесного відображення об'єктивної реальності».

Ці правила стосуються всіх жанрів журналістики, зокрема й інтерв'ю.

Колишній редактор Today Кевін Марш зазначає: «Журналіст не повинен дозволити своєму співрозмовнику нехтувати інтересами аудиторії».

У правилах ведення інтерв'ю від телеведучого BBC Робіна Дей йдеться: «У журналіста завжди є право — і навіть обов'язок — ставити незручні питання від імені аудиторії. Телеведучий, який бере інтерв'ю, зобов'язаний, перш за все, виконувати обов'язки журналіста: ставити питання, з'ясувати факти та погляди. Не можна вводити аудиторію в оману, навмисно уникаючи незручних для співрозмовника тем і ставлячи занадто прості питання».

2. Під час інтерв'ю гостя програми Вікторія Шилова, лідерка руху «Антивоїна», робить цілу низку фактичних заяв, тобто надає певну інформацію не як власне суб'єктивне судження або оцінку, а як загальновідомий або ж загальноновизнаний факт. Такі на перший погляд фактичні повідомлення включали, зокрема, інформацію про кількість загиблих у російсько-українському конфлікті, визначення конфлікту відповідно до міжнародного права, посилання на іноземні медіа без зазначення їхньої назви та інше. Наприклад: «Известная цифра людей, погибших в этой войне, это мнение немецких СМИ, немецких подчеркиваю, **50 тысяч людей, из которых 10 тысяч гражданских...** Мы называем этот конфликт, как большинство европейцев, гражданским конфликтом, **гражданской войной**».

3. У випадках озвучення інформації, схожої на твердження про факти, без жодного підтвердження та посилання на першоджерела, найпершим і найголовнішим обов'язком журналіста є докласти всіх можливих зусиль для перевірки такої інформації, з'ясування її достовірності. Під час інтерв'ю така перевірка може бути здійснена шляхом ставлення відповідних запитань: «Звідки ви маєте таку інформацію?», «Чи відомо вам, що офіційні дані ООН є значно меншими?», «Які саме джерела говорять про такі дані?», «Які конкретно німецькі

ЗМІ?», «Чи відомо вам, кому ці ЗМІ належать та які мають політичні преференції?», «Чому ви вважаєте, що саме так думає більшість європейців, які існують цьому підтвердження?» тощо. Запитання для перевірки інформації під час інтерв'ю є категорично необхідними, адже головний обов'язок журналіста — надати аудиторії перевірену й достовірну інформацію.

4. В розглянутому випадку ведуча програми обрала пасивний стиль спілкування зі своєю співрозмовницею, не було здійснено належної перевірки інформації, яку одержує аудиторія телеканалу. Такі дії можна розцінювати як свідоме викривлення дійсності, що суперечить принципам журналістики.

Іншим важливим наслідком пасивної позиції ведучої є безальтернативне отримання позитивної інформації про рух «Антивойна».

5. Окрім встановленого порушення загально визнаних професійних та етичних стандартів журналістської діяльності, зазначена передача телеканалу «Репортер» (Одеса) не відповідає нормам редакційного статуту телеканалу, а саме п.п. 2.2.6. та 2.3.8. у частині:

а) порушення вимоги щодо балансу. «У будь-якій конфліктній ситуації або суперечливій темі глядач повинен почути думки основних учасників конфлікту чи дискусії, а по можливості — і неупереджених компетентних експертів». Як зазначалося вище, в передачі не було здійснено спроб перевірки достовірності інформації, яку подавала співрозмовниця ведучої, а також не було надано можливості почути альтернативну думку.

Варто нагадати, що, за визначенням, наданим у Законі України «Про рекламу», **рекламою є інформація про особу, розповсюджена в будь-якій формі та в будь-який спосіб і призначена сформувати або підтримати обізнаність споживачів реклами та їх інтерес щодо такої особи.** З огляду на незначну суспільну важливість запитань від ведучої, уникнення нею незручних, гострих питань, на думку Незалежної медійної ради, означена передача може містити ознаки рекламного матеріалу;

б) порушення вимоги щодо неупередженості. «Ставлення до всіх політиків та громадських діячів, думки яких лунають в нашому ефірі або яких ми запрошуємо до студії, є однаково доброзичливим, і водночас — однаково критичним». Відсутність гострих та незручних запитань із боку ведучої, на думку Незалежної медійної ради, не може сприйматися як «однаково критичне ставлення». Враження, що створюється цією передачею для глядачів, свідчить про прихильність ведучої до співрозмовниці та відсутність бажання з'ясувати, наскільки перевірену інформацію отримає в результаті аудиторія телеканалу. Таке нехтування інтересами аудиторії може свідчити про зневагу телеканалу «Репортер» (Одеса) до своїх глядачів.

6. Незалежна медійна рада, користуючись цією нагодою, хотіла би наголосити, що редакційний статут будь-якої медійної організації не є лише формальним документом, що затверджується для виконання норм законодавства, й не слід ставитися до нього зневажливо. Редакційний статут має бути живим інструментом у роботі редакції, документом, що використовується у щоденній діяльності кожного журналіста та працівника медіа.

7. Насамкінець, Незалежна медійна рада розуміє зацікавленість суб'єкта подання скарги до Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення — громадської організації «ОБЕРІГ ОДЕСА» — у віднайдені порушень у цій справі. Так, саме проти скажжників, які зірвали прес-конференцію руху «Антивойна» в Одесі, було спрямовано кілька реплік гості студії. Водночас ця справа є типовим прикладом порушення стандартів висвітлення інформації регіональними медіа. Саме тому при прийнятті рішення Незалежна медійна рада враховувала не особистий інтерес громадської організації, а суспільну значущість проблеми нехтування стандартами перевірки достовірності інформації засобами масової інформації в Україні.

8. Отже, уважно розглянувши обставини даної справи, Незалежна медійна рада констатує порушення телеканалом «Репортер» (Одеса) професійних та етичних стандартів журналістської діяльності, а також норм власного редакційного статуту.

IV. Висновки

Незалежна медійна рада, розглянувши запис передачі за участі Вікторії Шиловой в ефірі телеканалу «Репортер» (Одеса), дійшла висновку про таке: зазначена передача не містить ознак порушення законодавства телеканалом «Репортер» (Одеса), проте є прикладом порушення професійних та етичних стандартів журналістської діяльності та свідченням недбалого ставлення працівників телеканалу «Репортер» (Одеса) до виконання своїх професійних обов'язків.

Результати голосування: «За» — 10;

«Проти» — 1;

«Утримуюсь» — 3.

Голова Незалежної
медійної ради

Наталія Лигачова

Секретар Незалежної
медійної ради

Ігор Розкладай

Секретар Незалежної
медійної ради

Роман Головенко